

Maler Licht i Grønsgade

Af Esben Graugaard og Bent T. Holm (1996)

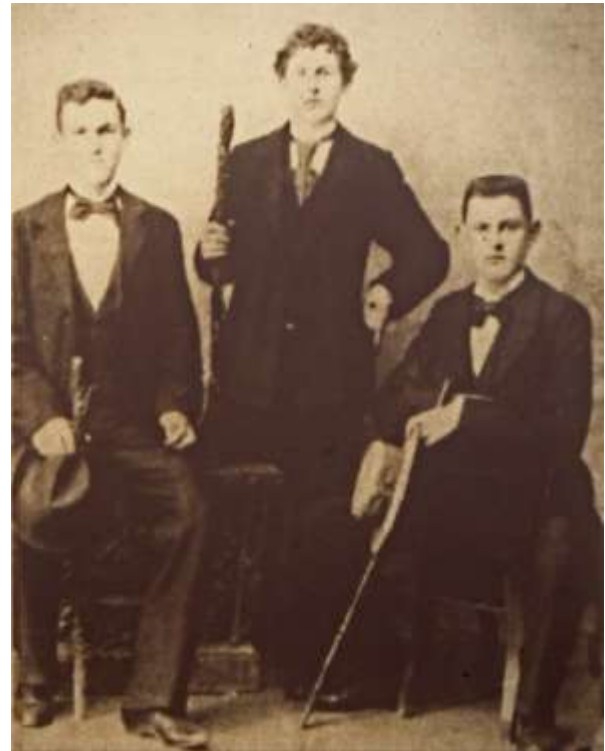

I 1950 åbnede Rasmus Licht sammen med sønnen Orla Licht farvehandel i Grønsgade 6. Rasmus Licht ses her sammen med svigerdatteren Else Licht bag den 12 meter lange disk, der var byens længste. (Foto ca. 1950)

Hjørnet af Grønsgade og Brotorvet prydes af et kønt toetages rødstenshus, der med sit tidstypiske hjørnetårn og et murværk præget af sans for detaljernes betydning, er et fornemt udtryk for det man har kaldt "stationsbystilen". Et helt igennem gedigent hus, der skulle udtrykke byherrens formåen. Det hjørne har naturligvis ikke altid set således ud, men det har dog altid ligget på byens hovedstrøg, og gaden har tilmed navn efter Grøn-slægten, der her i gaden ned mod Storåen drev købmandshandel og farveri i stor stil i 16- og 1700årene. Indtil det nuværende hus i Grønsgade 6 blev opført, lå her et syvfags hus i fyrrebindingsværk med tavlmur og stråtag. Det er faktisk ikke et århundrede siden. Her boede urmager Johan Peter Præstmark, der som nabo mod vest havde den tyskfødte barber A.W.J. Weschung, der for øvrigt havde overtaget Grønsgade 4 efter den hollandskfødte kobberhandler van der Sterren, som her drev værtshus. Præstmark, der var født i Villerslev i Thy, havde overtaget ejendommen midt i 1870erne. Før ham ejedes den af prokurator Laursens enke, farver Alrum og helt tilbage i omkring år 1800 ejedes Grønsgade 6 som de øvrige huse på gadens sydside af en fru Møller, der tituleredes "madam", så hun har været vel ved magt. I 1899 skete der så noget.

Malermester Rasmus Licht der døde i 1959, kom til Holstebro i 1904, hvor han sammen med broderen Bengt Licht etablerede forretning i Rømerhus i Nørregade 2. Fra 1926 var han eneejer af malerfirmaet i Grønsgade 6. (foto ca. 1920-30)

Den unge malersvend Rasmus Licht (i midt) fotograferet i München, hvor han arbejdede nogle måneder under sin tur på valsen. De 3 unge mænd har hver især en egekæp i hånden – den såkaldte naverstok. (Foto omkr. 1900)

Elith Præstmark bygger hus

Johan Peter Præstmarks søn Elith Præstmark havde overtaget urmagerforretningen i Grønsgade i en tid, hvor der var vækst i alting: Holstebros befolkningstal var fordoblet siden 1860erne, Færchs tobaksfabrik og byens jernstøberier var i god gænge, og i 1880erne og 90erne var en række nye forretninger etablerede i Holstebro. Den unge urmagers tro på fremtiden var derfor ganske naturlig, og han allierede sig med arkitekt Thorkild Andersen, der de kommende årtier tegnede en række huse, som stadig er en pryd for Holstebro. Så mens Danmark i 1899 prægedes af den berømte storlock'out, der førte til det storforlig det danske arbejdsmarked stadig mere eller mindre styres efter, havde muremester Laurits Pedersens svende travlt med at bygge Præstmarks nye hus i Grønsgade. Da først tårnet med det dobbelte spir og rosetter var sat på, har det været et syn man talte om; spiret er for øvrigt efter at vejr og vind havde ødelagt det, blevet rekonstrueret midt i 1980erne af faglærer Mikkelsen, der i sin tid var svend hos blikkenslager Vistisen. Huset indrettedes med butikker i underetagen og to lejligheder ovenover. I gården var en brønd med en gammeldags jernpumpe, "som afgiver rigeligt og godt vand", som der stod i kreditforeningserklæringen. El og kloakker kom til lige efter århundredskiftet. Elith Præstmark åbnede selv forretning i husets østende hen imod Brotorvet, mens den anden butik lejedes ud til manufakturhandler Enevold Jakobsen. Imidlertid har Præstmark åbenbart overvurderet tidens muligheder, eller også har huset simpelthen været for dyrt at opføre, i hvert fald måtte han i foråret 1912 lade det gå på tvangsauktion. Herefter flyttede Præstmark til mere beskedne forhold i Nørregade 46, hvor han fortsatte som urmager og guldsmed. For 33.000 kroner var Grønsgade 6 solgt til malermester Bengt Licht og hans bror malermester Rasmus Licht. De flyttede begge ind på første sal. Kort tid efter købet opførte de efter den tids forhold et moderne værksted, bag ejendommen Grønsgade 6, med lager af tapet og maling. Malerfirmaet havde som andre forretninger sit eget liv; en overgang hørte det til en af de faste begivenheder at en hollandsk leverandør en gang årlig sendte sin repræsentant til de skandinaviske lande for at besøge kunder og

levere de bestilte varer, der altid ledsagedes af en rød Ejdammerost. Varerne skulle vel at mærke først betales ved repræsentantens besøg det følgende år.

Brd. Licht - senere kun Rasmus Licht.

Brd. Licht var kommet til Holstebro fra Grenå i 1904, hvor de etablerede sig som malermestre i Rømerhus, Nørregade 2. De kom til en by, hvis borgere var vant til dygtige malermestre - mest kendte fra den tid er Kielgast og Rasmus Nielsen. Men Licht-brødrene kunne også deres metier og fik hurtigt gode ordrer, bla. engageredes Rasmus Licht af Sofus Knudsen til at dekorere loftet i salen i Knudsens nyopførte hotel i Nørregade. Og kalkdekorationerne i den nye sognekirke er ligeledes malet af Rasmus Licht.

Den nyopførte ejendom Grønsgade 6, der endnu hed Lille Østergade. Endnu er Osteboden ikke opført inde i krogen mod Logens bygning. Bygherren var urmager Præstmark. Bygningens anden forretning rummede Enevold Jakobsens manufakturhandel. På gadens modsatte side drev elektriker P. Møller Madsen forretning. (Foto ca. 1900)

I 1926 flyttede Bengt Licht til Århus og Rasmus Licht var nu enejer af malerfirmaet og ejendommen Grønsgade 6. Rasmus Licht, var på mange måder en håndværker typisk for sin tid. Den 1. maj 1897 var han blevet udlært hos Emil Hartmann i Grenaa, en mester af den gamle skole. Det fortælles at Hartmann, når han fik en ny tønne linoliefernis (kogt på hørfrø) smagte på den for at sikre sig at kvaliteten var i orden. Rasmus Licht er givet også blevet inspireret af mesterens kunstneriske begavelse, der kom frem i undervisningen på byens tekniske skole i billedskærerfaget og stillære. Den unge Licht arbejdede også i sine fem lærlingeår en del på Djurslands mange herregårde sammen med Hartmann. Som tidens unge håndværkssvende skulle Rasmus Licht selvfølgelig på valsen. Europas førende kulturby, Dresden, trak; her kom Rasmus Licht på malerskole og arbejdede en tid som svend hos Ernst Kiessling. De følgende par år rejste Licht rundt og arbejdede i perioder i München, Interlaken og Baden i Schweiz. Under disse ophold blev han især dygtig til at dekorere lofter og vægge. Så da han kom til Holstebro kunne han som en anden verdensmand udveksle erfaringer med snedkermester Poul Gaardhøje, der også havde opholdt sig i

Dresden, inden turen gik til Det hellige Land, og den lige så legendariske snedkermester Herluf Knudsen, der havde arbejdet som svend i Paris, men også i førende værksteder i Østrig og Schweiz. Livet på valsen gav disse håndværkere et format og udsyn en senere tid må misunde dem. Rasmus Licht blev snart en flittig gæst i Topps Konditori i Østergade, hvor Mette Marie Hendriksen var ansat som bagerjomfru. Det var næppe kagerne, der trak mest, for den unge malermester blev snart gift med Mette Marie, og de to drev malerfirmaet sammen indtil 1950. Rasmus Licht underviste i 25 år på Holstebro Tekniske Skole i tegning og stillære -en stor del af den øvrige fritid anvendtes langs Storåens bredder i håb om at fange en af de berømte laks. Rasmus Licht, der døde i 1959, åbnede i 1950 sammen med sønnen Orla Licht og svigerdatteren Else Licht farvehandel i Grøns-gade 6, hvor der gennem årene havde været flere andre forretninger i dele af huset. Materialist Dreyer, "Londoner Møller" og farver Friis Alt imens Lichts drev malerfirmaet fra Grøns-gade udlejedes lokaler til andre forretningsdrivende. En af de første var materialist K. Dreyer, der også begyndte at sælge maling og tapet, som Licht leverede til ham; regnskabet for disse varer

Ren idyl i Grøns-gade i 1890erne. Præstmarks ur ses på huset til venstre, der lå hvor Grøns-gade 6 nu ligger. Forgængeren var et typisk vestjysk købstadshus, som de endnu kan ses i Ringkøbing. På Store Torvs vests-ide ses købmand Wiiums kønne købmandsgård.

Urmager Elith Præstmark, der lod Grønsgade 6 opføre i 1899 ved arkitekt Thorkild Andersen og murermester Laurits Pedersen. I 1912 måtte Præstmark lade huset gå på tvangsauktion – måske det trods alt havde været for dyrt at opføre. Han åbnede derefter butik i Nørregade, hvor dette foto er taget omkring 1. verdenskrig.

blev ført med kridt på døren til malerværkstedet. Desværre gik det galt for Dreyer i 1922, hvor han selv lavede bonevoks -der gik ild i huset. Efter den episode ændredes facaden til de store moderne udstillingsvinduer vi kender. Dreyer etablerede ca.1926 selvstændig farvehandel i Herning, hvorefter materialist H.M. Petersen overtog hans lejemål, indtil han i 1950 flyttede til egne lokaler på Store Torv. En anden lejer i Grønsgade 6 var herretøjsbutikken "Londoner Møller"; det var hans lejemål farver Friis overtog, da han flyttede fra den gamle farvergård i Vestergade. Dermed fik byens ældste virksomhed, der kan spores tilbage til 1600årene og som tillige i forrige århundrede var en betydelig klædefabrik til huse hos Licht. Farver Friis døde i 1925, og virksomheden blev overtaget af Lauritz Jensen, der var udlært hos Friis i Vestergade, men som i 21 år havde arbejdet indenfor branchen bl.a i Koblenz . Jensen, der videreførte farveriet under navnet " H.T. Friis Eft.", lagde vægten på garderobefarvning og kemisk rensning af tøj. Til familien Jensen indrettedes en lejlighed på 2.sal. Lauritz Jensens søn Reinhold Jensen overtog senere farveriet, som han drev indtil ca.1955, hvor det blev bortforpagtet til Evald Mogensen under navnet HDRens. I 1960 fik Orla Licht imidlertid selv brug for pladsen i forbindelse med udvidelse af farvehandelen - først da var det helt slut med farveriet med de århundredgamle rødder i kvarteret.

Mod vor tid

I 35 år drev Orla og Else Licht farvehandel i Grønsgade 6, hvor forretningen gentagne gange udvidedes og moderniseredes, bl.a i forbindelse med anlæggelsen af gågaden i 1971. I 1985 afhændedes farvehandelen til et par medarbejdere, der havde været ansat hos Licht i mange år, og på den måde fik forretningen endnu 10 års levetid. Der er dog stadig noget med farver i huset, som siden 1995 har rummet Malerihuset, der bl.a. i den gamle bagbygning har ladet indrette et moderne værksted til indramning af billeder.

Huset er et af de sidste eksempler på det gamle forhold, at håndværksmesteren eller den forretningsdrivende havde bolig på forretningsadressen, og således sikrede den indre by det naturlige liv, den nu savner.